

บทคัดย่อ

จากการที่รัฐบาลได้ส่งเสริมการพัฒนาโครงการสำหรับการแก้ไขปัญหาความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจของชุมชนในประเทศไทย เพื่อให้แต่ละชุมชนสามารถใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาอาชีพ โดยมีกลยุทธ์ที่สำคัญคือ การบูรณาการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชนด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังนั้นโครงการวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนากระบวนการปลูกและแปรรูปหม่อน ซึ่งเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าในเชิงพาณิชย์ของ “ชุมชนบ้านใหม่สันติ” ในพื้นที่อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา จากการนำระบบบริหารจัดการของหมู่บ้านบ้านใหม่สันติและวัดใหม่สันติ มาประสานประโยชน์ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การยกระดับศักยภาพของชุมชน จากการนำอัตลักษณ์และทรัพยากรในท้องถิ่นมาเชื่อมโยงให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแนวคิดในการขับเคลื่อนกลยุทธ์เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์เกิดจากการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากหม่อนอย่างครบวงจร ซึ่งมีศักยภาพเชิงพาณิชย์ต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของชุมชนบ้านใหม่สันติในรูปแบบการประสานประโยชน์ร่วมกันอย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ปัจจุบัน นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการสร้างกระบวนการรวมกลุ่มเครือข่ายของชุมชน ภายใต้การพัฒนาความมั่นคงเชิงเศรษฐกิจศาสตร์ตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำอย่างยั่งยืน

ในการดำเนินงานในโครงการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันของชุมชนบ้านใหม่สันติ ซึ่งพบว่า 1) ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านเป็นศูนย์กลางของหมู่บ้าน และมีวัดใหม่สันติเป็นวัดประจำชุมชน โดยอาชีพหลักของชุมชน คือ เกษตรกรรมและการเพาะปลูก ตลอดจนการแปรรูปหม่อน 2) ผลิตภัณฑ์หลักที่สร้างรายได้ให้กับชุมชนและถือเป็นอัตลักษณ์ของชุมชนบ้านใหม่สันติ คือ “หม่อนหรือมัลเบอร์รี่” ขณะที่การจัดหาวัตถุดิบพบว่า วัดใหม่สันติมีความสามารถในการปลูกและเก็บเกี่ยวลูกหม่อนสดต่อเดือน เท่ากับ 420 กิโลกรัม สำหรับหมู่บ้านมีความสามารถในการเก็บเกี่ยวลูกหม่อนสด เท่ากับ 1,000 กิโลกรัม 3) ผลิตภัณฑ์แปรรูปที่ส่งผลให้เกิดรายได้ต่อชุมชนบ้านใหม่สันติ คือ น้ำมัลเบอร์รี่พร้อมดื่ม น้ำมัลเบอร์รี่เข้มข้น และแยมมัลเบอร์รี่ และ 4) วัดใหม่สันติเป็นพื้นที่ซึ่งมีความพร้อมในกระบวนการพัฒนาแปลงปลูกหม่อน การปรับปรุงระบบน้ำที่ใช้ในแปลงกระบวนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว ตลอดจนกระบวนการผลิตและแปรรูปหม่อนให้เป็นผลิตภัณฑ์ที่ก่อให้เกิดรายได้ ตลอดจนการจำหน่ายและการส่งเสริมด้านการตลาด รวมทั้งการบริหารจัดการโดยรวม

ขณะที่ผลการศึกษาในโครงการวิจัย พบว่าวัดใหม่สันติมีศักยภาพเพียงพอในการเป็นพื้นที่ทำการศึกษาด้านการพัฒนาแปลงปลูกหม่อน กระบวนการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว กระบวนการผลิตและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ ตลอดจนการส่งเสริมการจำหน่ายและการตลาด ให้แก่ชุมชนบ้านใหม่สันติ ซึ่งจะสามารถนำไปสู่การเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน ดังนั้น การจัดตั้งวัดใหม่สันติให้เป็นศูนย์รวมของชุมชนจึงเป็นการส่งเสริมการสร้างร่วมมือและความสามัคคีภายในชุมชนบ้านใหม่สันติ ซึ่งจะสามารถเป็นแหล่งสำหรับสร้างการเรียนรู้การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยหลักการของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก่อให้เกิดการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน จากการส่งเสริมให้เกิดการประกอบอาชีพของคนในชุมชนโดยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนให้เกิดความยั่งยืน และเป็นการตอบสนองต่อกลยุทธ์ของรัฐบาลได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจากการวิเคราะห์ระบบนิเวศ

เกษตรชุมชนบ้านใหม่สันติจากการจัดตั้งวัดใหม่สันติให้เป็นศูนย์รวมของชุมชน พบว่าสามารถส่งผลให้เห็นถึงประเด็นด้านคุณสมบัติของระบบของชุมชนทั้ง 6 ด้าน ซึ่งประกอบไปด้วย 1) ระดับการผลิต 2) ความสม่ำเสมอ 3) ความยั่งยืน 4) ความสามัคคี 5) ความเสมอภาค และ 6) การพึ่งตนเอง ซึ่งจะสามารถเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคุณภาพชีวิต การเกษตร รายได้ และอัตลักษณ์ของชุมชน นอกจากนี้ยังสามารถสร้างความสมดุลในด้านการประกอบอาชีพ สาธารณสุข การศึกษา และรายได้ภายในครัวเรือน ตลอดจนการบริหารจัดการทรัพยากรอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน โดยอยู่บนพื้นฐานการมีบทบาทและส่วนร่วมของคนในชุมชนทุกคน ย่อมนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนได้ต่อไป